

рия са в страните, принадлежали в миналото към пространството на бившия Съветски съюз, като най-много са в Украйна, Молдова и Русия. Те са предимно потомци на изселените се от българските земи след руско-турските войни до първата половина на XIX век (най-много в края на 20-те години на XIX век).

Към 1850 г. (вероятно по данни от извършената поредна "ревизия" на населението) общият брой на българите в европейската част на **Руската империя** е 77 102, от които 69 525, или 90.2% - в Бесарабия. Последните се разделят на "черни" българи - 48 001, или 69.0%, и гагаузи - 21 424, или 31.0% (Коерпен, Р., 1852а, р. 323-336, 371-378, 1854b, р. 247-252). След Кримската война през 1856 г. южната част на Бесарабия е предадена на Молдова, а по-късно на обединена Румъния (до 1878 г.). Политиката, която провеждат румънските власти, е отделянето на гагаузите. Бесарабия попада в границите на Румъния още един път за сравнително дълъг период (1918-1940 г.), което затвърждава разделението. Ето защо можем да смятаме, че броят на българите, без гагаузите, към 1850 г. е 55 678.

Според преброяването от 1897 г. броят на лицата с роден (майчин) език български в Русия е 172 659 (от тях: 171 446 - в Европейска Русия, в Привисленски губернии - 698, в Кавказ - 442, в Сибир - 41, в Средна Азия - 32) (Первая..., 2006, с. 263-264). Основното им съсредоточаване е в югозападната част на Русия (покриваща приблизително днешна Украйна и Молдова). В Бесарабска губерния те са 103 225, в Херсонска - 25 685 (от тях в гр. Одеса - 600), в Таврическа - 41 260, а общо в трите губернии - 170 170, или 98.5% от всички в страната. В останалите (даже съседни) губернии броят им е незначителен: например в Киевска - 123, Харковска - 44, и т.н. Ако се приеме, че броят на лицата с роден език български приблизително съвпада с броя на лицата с българска етническа принадлежност, този брой за около 50 години се е увеличил 3.1 пъти².

За бившия **Съветски съюз** налични данни за етническата принадлежност и майчиния (роден) език има от преброяванията през 1926, 1937, 1939, 1959, 1970, 1979 и 1989 г. (табл. 1). За първите три преброявания данните не включват Бесарабия (тогава в границите на Румъния), прибалтийските страни, части от Украйна и Белорусия, но според последните преброявания "българското присъствие" е незначително.

Според преброяването в Румъния през 1930 г. на територията на Бесарабия са регистрирани 164 000 българи като етническа принадлежност, а през август 1941 г. (когато отново е окупирана от Румъния) - 177 700 (Зе-

² По тези въпроси вж. Аркадиев (1992, с. 25-30).